

[Jørgen Estrup]

mærkes, bæres ikke mindst af den succes, som Konferencen om Sikkerhed og Samarbejde i Europa har kunnet udvise i de seneste måneder. Det er i den forbindelse glædeligt, at Danmark har spillet en aktiv rolle i processen.

Der er gået næsten 14 år siden slutdokumentet i Helsingfors, og det har været en periode med optimisme og pessimisme og nu igen optimisme. Men altså med afslutningen af opfølgingsmødet i Wien har CSCE-processen fået nyt liv og langt mere konkret indhold. Det drejer sig som bekendt om forhandlingerne om konventionel nedrustning i Europa mellem de to allianceblokkes 23 medlemmer, vidtrækkende nedrustningsforslag fra begge sider, som først og fremmest bliver realistiske gennem accepten af princippet om asymmetrisk nedskæring.

Det drejer sig også om sikkerhed og tillidskabende foranstaltninger mellem samtlige 35 stater bag slutdokumentet, og det drejer sig videre om vidtrækkende forslag om økonomisk samarbejde, udvidet samhandel, joint ventures, fælles forskning og udvikling, som tager fat på den velkendte, snærende, bilaterale handels- og anden form for samkøbsrelation og så småt forsøger at bygge bro mellem markedsøkonomi og planøkonomi.

Ikke mindst den brede erkendelse af miljøproblemernes grænseoverskridende karakter og oplægget til et omfattende samarbejde på dette felt er et afgørende fremskridt.

Men fra vestlig side er det naturligvis især fremskridtene vedrørende menneskerettigheder og de menneskelige relationer i bredere forstand, som falder i øjnene. Det er jo en lang tids sej kamp, der nu er på vej til at give resultat. Det drejer sig om klare forpligtelser til at skabe større bevægelsesfrihed ikke bare internt i de enkelte lande, men først og fremmest mellem landene, om en frihed til religiøs udøvelse, om en vægt på, at menneskerettigheder er noget, som den enkelte har ret til at kræve, til at aktionere for og til at forvente information om og faktisk også en pligt for de pågældende lande til selv at informere og til at sikre, at der er mulighed for kontrol. Og den vægt, som samtidig lægges på, at man skal have mulighed for uden påtryk af de statslige organer at udøve folkelig aktivitet, er yderligere noget, der trækker i den rigtige retning. Endelig må man sige, at der i slutdokumentet er meget klare formuleringer til sikring af retsprincipper og af retspraksis.

Det er alt sammen udmærket, men det, som vel i sidste ende er det afgørende, er, som det er sagt fra mange sider: Hvordan følges dette op? Hvad bliver den faktiske praksis? Og dér synes jeg, man skal få liv til optimismen i den proces, som kan iagttages omkring os. Glasnost, perestrojka og demokratiske udviklinger ikke bare i Sovjet, men vel først og fremmest i Polen og Ungarn, er noget, som giver processen – også Wienprocessen – troværdighed. Men det, som vel først og fremmest set med vestlige øjne er det afgørende, er, at man nu har taget fat på den stadige konflikt mellem statens og individets interesser. Hvis man skal have tillid til en udvikling i de østeuropæiske lande, må den modstrid, som man altid set med vestlige øjne har fundet imellem menneskerettighederne og de statslige interesser i Øst, brydes ned, og det er det, der nu endelig ser ud til at kunne ske. Altså vægten på individets interesser er nu også i praksis kommet længere frem.

Det skal ikke skjules, at der stadig væk er væsentlige mangler, og at vi kan finde adskillige urovækkende eksempler på, at også de lande, som faktisk har skrevet under på slutdokumentet, uden videre overtræder de ting, de har skrevet under på. Jeg behøver ikke at opholde mig længe ved eksempler som Tjekkoslaviet og Rumænien, og det er klart, at også Tyrkiet falder i øjnene.

Derfor må man konstatere, at dette er en proces, som vi er kommet et godt skridt videre med, men som så langt fra er færdig. Det vigtige i den forbindelse er selvfølgelig at tage det næste skridt fra en egentlig politisk manifestation til noget, der i højere grad juridisk binder de pågældende nationer og gør, at vi i højere grad kan tro på, at Europa bliver sammenhængende også i forskellige sider af værdinormkomplekset.

Vi får i København i 1990 en indflydelse på, hvordan denne proces skal køres videre. Og jeg tror, det er meget vigtigt, at vi fra dansk side tager denne udfordring op. Det er en udfordring til regeringen. Det er afgørende, at man får sat planlægningen i gang hurtigt. Det er noget, som vil kunne bidrage til at udbrede denne proces fra blot at være en samtale bag lukkede døre og nedfældet i dokumenter til også at blive en folkelig proces. Det tror jeg vi skal anstrenge os for at sikre i København.